

Віктор Огнев'юк, Світлана Сисоєва

**НАУКОВИЙ НАПРЯМ ІНТЕГРОВАНОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ ОСВІТИ – ОСВІТОЛОГІЯ**

Інтегрований характер сучасної освіти, складність її як суспільного феномену, зумовленість розвитку освітньої галузі не тільки зовнішніми чинниками, а й власним саморухом, спрямованим на забезпечення відповідності вимогам конкретної історичної доби, вимагають якісно іншого дослідницького підходу до проблем системного функціонування й розвитку сфери освіти.

У статті розкрито сутність наукового напрямку інтегрованого дослідження сфери освіти – освітології; проаналізовано зміни в розумінні поняття “освіта”; об'єктивні фактори посилення взаємозв'язків і взаємозумовленостей розвитку сучасного суспільства та освіти; сформовано основні положення концепції освітології; філософські та педагогічні витоки її формування; об'єкт і предмет освітології; завдання, які стоять перед освітологією як самостійною наукою; визначено основні етапи розвитку освітології, напрями освітологічної підготовки та освітологічних досліджень, направлених на подолання протиріч між вимогами суспільства до сфери освіти та реальним станом її розвитку.

Освітологія, концептуально огортаючи багатоаспектні проблеми освітньої сфери, пропонує методологію досліджень феномену сучасної освіти та напрям підготовки фахівців, які здатні системно вирішувати проблеми розвитку сучасної сфери освіти. Вважаємо, що освітологія, поступово долаючи інерцію нашого мислення та кордони міждисциплінарних наукових досліджень, може перетворитися на нову продуктивну світоглядну парадигму, спрямовану на розвиток суспільства засобами освіти.

Ключові слова: сфера освіти; освітологія; освітологічна підготовка; освітологічні дослідження.

Рецензенти:

Александрова О.С. – д.ф.н., проф.

Безпалько О.В. – д.п.н., проф.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2014

УДК: 37.0:37.01

Наталія Кузнецова

**ОЦІНКА ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЯКІСТЬ ОСВІТНІХ
ПОСЛУГ В УКРАЇНІ**

У статті розглянуто основні фактори, що впливають на якість освіти в Україні, обґрунтовано значимість та характер впливу кожного з них; на основі управлінського підходу здійснено оцінку впливу ключових факторів на якісну складову освітніх послуг з позиції функцій організації, планування, мотивації та контролю; запропоновано комплекс заходів, спрямованих на підвищення якісного рівня освіти, що потребують негайного впровадження.

Ключові слова: система освіти України; студентська та педагогічна мобільність; якісний рівень освіти; фактори впливу; шляхи реформування.

Вступ. В умовах глобалізації та сучасних викликів, зумовлених змінами зовнішнього середовища, змінюються ціннісні пріоритети в ресурсному забезпеченні економічного розвитку країн, формуються нові життєві орієнтири, що сприяють особистісному розвитку кожної людини. Професійні знання стають цінним ресурсом, що впливає на рівень конкурентоспроможності фахівця на ринку праці і його добробуту. Освіта, як інструмент поширення нових знань, формує базові компетенції, необхідні фахівцеві для його професійної самореалізації та безперервного професійного розвитку. З цієї точки зору система освіти в суспільстві виконує важливу роль соціального індикатора людського розвитку.

Враховуючи, що професійні знання в епоху прогресивного розвитку інформаційно-комуніка-

ційних технологій володіють здатністю швидко старіти, процес реформування системи вітчизняної освіти зумовлює необхідність постійного моніторингу тенденцій і перспектив її розвитку, вивчення ключових факторів, що впливають на динаміку зміни кількісних і якісних показників.

Тема дослідження проблем розвитку системи освіти, а також вивчення важливих напрямів її реформування в сучасних умовах господарювання, є достатньо актуальною серед українських та іноземних вчених. Особливої уваги заслуговують наукові праці Кукліна О. В., Каленюк І. С., Андрущенко В. П., Ничкало Н. Г., Ніколаєнка С. М., Кузьміна К. В., Маршалкіна М. Ф., Реморенко І. М., Філоновича С. Р., Фішмана Л. І. та інших.

Проте нові інструменти державної політики, що визначають пріоритетні напрямки інноваційного

розвитку освіти в Україні і впроваджуються в діяльність освітніх закладів, нажалі не забезпечують якісних змін самої системи, маючи більший вплив на формування її кількісних показників, ніж якісних. А відсутність системного підходу в питаннях реформування освітньої галузі в країні, функціональна роз'єднаність ринку освітніх послуг і ринку праці є наслідком функціонування в Україні моделі освіти, зорієнтованої на надлишкове відтворення незатребуваних суспільством професійних знань.

Метою статті є оцінка факторів впливу на якісний рівень освітніх послуг в Україні та пошук можливих шляхів його підвищення, що зумовлює необхідність подальших досліджень.

Для досягнення визначеної мети необхідно вирішити наступні завдання:

1. ідентифікувати основні фактори впливу на якісну компоненту освіти;
2. на основі управлінського підходу здійснити їх оцінку та визначити характер впливу на якість освітніх послуг;
3. запропонувати комплекс заходів, спрямованих на підвищення якісного рівня освіти, що потребують негайного впровадження.

Основні фактори, що впливають на якість освіти в Україні. За даними звіту Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), Україна протягом п'яти років (з 2009 по 2013 роки) за індексом охо-

плення вищою освітою входила в першу десятку рейтингу глобальної конкурентоспроможності. Проте за відносними показниками чисельності учнів в закладах дошкільної та середньої освіти вона займала нижчі позиції (94 і 54 – відповідно, серед 148 країн).

Негативно на рейтинги країни впливає показник якості освіти (табл. 1). Особливо низькі позиції займає Україна за показниками доступності дослідницьких послуг та підвищення кваліфікації персоналу в освіті, що свідчить про уповільнення темпів оновлення знань й існуючі проблеми у формуванні конкурентоспроможного навчального середовища.

Фактори, що впливають на якість освітніх послуг більшістю дослідників, традиційно розглядаються як зовнішні і внутрішні, з точки зору середовища їх функціонування та характеру впливу. Щодо внутрішніх факторів у системі освіти, необхідно відмітити, що їх дієвість в значній мірі зумовлена зовнішніми факторами, які можуть бути прогнозованими і непередбачуваними. Прогнозовані, в свою чергу, є регульованими, а це означає, що силою їх впливу можна керувати. Виходячи з цього, вважаємо за необхідне використання управлінського підходу для вивчення факторів, що впливають на якість системи освіти в Україні. Це дасть можливість здійснювати їх оцінку з позиції функцій організації, планування, мотивації та кон-

Таблиця 1

Якісні показники розвитку системи освіти України в рейтингу глобальної конкурентоспроможності ВЕФ

Показники	Рейтинг (позиція в загальній кількості країн)											
	2008/ ₁₃₄		2009/ ₁₃₃		2010/ ₁₃₉		2011/ ₁₄₂		2012/ ₁₄₄		2013/ ₁₄₈	
	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг
1. Якість початкової освіти	4,6	37	4,4	41	4,4	49	4,2	52	4,4	44	4,7	37
2. Якість системи освіти (середньої і вищої)	4,2	40	3,9	49	3,9	56	3,8	62	3,6	70	3,6	79
3. Якість викладання математики і природничих наук	4,9	32	4,7	41	4,6	42	4,6	36	4,6	34	4,8	28
4. Якість шкіл менеджменту (бізнес-освіти)	3,9	71	3,7	95	3,5	108	3,4	116	3,4	117	3,6	115
5. Доступ до Інтернету в школах	3,4	69	3,5	70	3,8	68	4,1	70	4,4	62	4,3	70
6. Доступність дослідницьких та освітніх послуг	3,9	66	3,9	74	3,9	84	3,8	88	3,7	98	3,9	92
7. Підвищення кваліфікації персоналу	3,5	99	3,4	110	3,4	109	3,3	117	3,6	106	3,7	103

Джерело: складено автором (Global Competitiveness Report, 2009-2013, електронний ресурс)

тролю якості, результати якої надалі зможуть бути використані урядам у процесах реформування системи вітчизняної освіти.

Успішний перехід національної економіки на інноваційний шлях розвитку в значній мірі залежить від ступеня “чутливості” системи освіти до технологічного прогресу, що визначається характером і стійкістю її взаємозв'язку з сферою практичної діяльності. Недосконалість процесів практичної підготовки студентів під час навчання, які часто носять формальний характер, істотний розрив між теорією і практикою, пасивна участь роботодавців у формуванні освітніх процесів створюють інформаційний вакуум в освітньому середовищі. Все це блокує можливість продукування якісних професійних знань, затребуваних ринком праці, зумовлюючи необхідність впровадження практичної компоненти в навчальний процес шляхом розвитку нових форм співпраці між навчальними закладами та бізнесом. Ключовою умовою такої співпраці мають бути двосторонні домовленості, що передбачатимуть: для викладачів вищих навчальних закладів- обов'язкове стажування на виробничих підприємствах та залучення викладачів спеціальних дисциплін до вирішення їх господарсько-економічних проблем, а для студентів – квотування робочих місць для виробничої практики з подальшим працевлаштуванням останніх. Значною мірою ці можливості будуть визначені ступенем юридичної автономії навчальних закладів і системою заохочень бізнесу до цих дій.

Необхідно відзначити, що в Україні освітня галузь є однією з найбільш зайнятих серед інших видів економічної діяльності. У 2012р. кожен сьомий найманий працівник працював у закладах освіти, що забезпечило їй за рівнем зайнятості друге місце після промисловості. Одночасно цю галузь можна охарактеризувати як недостатньо привабливу для працевлаштування, особливо для молоді, виходячи з високих рівнів валового обороту (27%) і плинності кадрів (близько 13%), а також низького рівня попиту на педагогічних працівників на ринку праці. Штатна чисельність працюючих в освіті залишається відносно стабільною за рахунок домінування і зростання в її структурі питомої ваги викладачів передпенсійного та пенсійного віку (в середньому близько 36%). Також низькою є питома вага працівників, які підвищили свій рівень кваліфікації (близько 10% в рік). Це свідчить про загальне старіння освітньої галузі за віковими показниками, що в свою чергу зумовлює уповільнення процесів оновлення знань (Офіційний сайт Державного комітету статистики України, електронний ресурс).

Останні дослідження британської компанії Pearson для журналу Economist підтвердили, що важливим показником розвинутої системи освіти в сучасному світі є високий суспільний статус викладача і повага до його професії. Саме тому лідируючі

позиції в рейтингу кращих систем освіти належать державам, де існує розвинута освітня культура, що сприяє бажанню і можливості вчитися. Найбільш успішні моделі системи освіти функціонують у Фінляндії, Південній Кореї і Гонконгу. Більшість країн, що розташувалися у верхній частині рейтингу, мають розвинену шкільну автономію. Серед них Китай (оцінюваний окремо від Гонконгу), Голландія, Британія і власне Гонконг (Товстиженко А., електронний ресурс).

В Україні ж соціальний статус викладача, в силу дії різних об'єктивних факторів, є дуже заниженим, а знанням та інтелекту, апріорі, тільки на паперах визначена роль цінного суспільного ресурсу. Це підтверджується резонансним дисбалансом між високим освітнім рівнем працівників сфери освіти і низьким рівнем матеріального стимулювання їх праці. У країні чітко простежується міжгалузєва диференціація в оплаті праці. Так, в освіті рівень заробітної плати в 2012 р. був на 16,5% нижче середньостатистичного по економіці в цілому, а 5,6% педагогів отримували заробітну плату на рівні прожиткового мінімуму для працездатного населення. Відсутність залежності розміру заробітної плати від освітнього і професійно-кваліфікаційного рівня працюючих як у сфері послуг, так і у виробничій галузі свідчить про знецінення інтелектуальних знань. В освітніх установах, де працюючі мають достатньо високий рівень освіти – 72,3%, в грудні 2012р. тільки одній третині працівників була нарахована заробітна плата понад 3000 гривень (Офіційний сайт Державного комітету статистики України, електронний ресурс). Більше того, за розрахунками, середня місячна заробітна плата працівників освіти в Україні була в 1,4 рази нижче при рівні їх освіти в 1,5 рази вище, ніж працюючих у промисловості.

За низької заробітної плати освітян, в Україні одночасно зростає показник їх педагогічного навантаження. Аудиторне навантаження українського викладача сьогодні складає в середньому 18 годин на тиждень, що є найвищим показником в Європі та в півтора-два рази вище норм, рекомендованих Американською асоціацією університетських професорів (Освітній портал, електронний ресурс). Незважаючи на це, Міністерством освіти і науки (МОН) України неодноразово розглядалась пропозиція щодо збільшення цих нормативів, що закріплені Наказом МОН № 450 від 7 серпня 2002 року. Враховуючи значне зростання інтенсивності педагогічної праці через масштабну паперову бюрократію в освіті та низьку якість навчально-методичної роботи на рівні міністерства, такі зміни ще більше зумовлять зниження продуктивності праці в освіті, як важливого показника її якості.

Недосконалою в Україні залишається оцінка інтелектуальної праці, яка не враховує її специфічних особливостей з точки зору організації трудового процесу, рівномірності навантаження і ступе-

ня емоційної напруги, а базується на використанні принципів погодинної оплати праці. Необхідно зауважити, що інтелектуальна діяльність, основною компонентою якої є знання, не може піддаватися кількісному виміру. Її не можна вимірювати за понесеними витратами. Інтелектуальна діяльність має визначатися за її результатами. Тому необхідною і затребуваною умовою підвищення якості освітніх послуг сьогодні є удосконалення методики оцінки інтелектуальної праці, як фактора підвищення рівня трудової мотивації до продукування та поширення якісних знань.

Якісні показники системи освіти в значній мірі залежать від рівня розвитку освітнього фінансового менеджменту та певних співвідношень між джерелами її фінансування. За рівнем витрат на освіту до валового внутрішнього продукту (ВВП) Україна не поступається багатьом економічно розвиненим країнам, де цей показник у середньому становить 7%, тоді як у Німеччині – 4,4, Японії – 3,4, Іспанії – 4,4, Італії – 4,3, США – 5,5, Франції і Великобританії – 5,6%. Проте в Україні спостерігається тенденція до скорочення рівня державного бюджетного фінансування: зменшується частка витрат на освіту у структурі загальнодержавних витрат (з 21,7% в 2009р. до 19,65 % в 2012р.), в тому числі на державне замовлення (з 5,87 % до 4,79%, відповідно) (Офіційний сайт Державного комітету статистики України, електронний ресурс). В той же час майже удвічі більше обтяженими витратами на систему освіти є місцеві бюджети, частка фінансування яких поступово зростає. Внаслідок таких структурних змін, зменшення обсягів державного фінансування ще більше посилюється жорсткою нормативною регламентацією використання бюджетних коштів навчальними закладами. Значна залежність вітчизняних закладів освіти від державного фінансування, з одного боку та практична відсутність державного фінансування їх комунальних видатків, з іншого, спонукають навчальні заклади витрачати значні суми власних коштів на погашення цих платежів, одночасно залишаючись при цьому державними інституціями. Такі принципи бюджетного фінансування значно обмежують можливості вітчизняних навчальних закладів залучати комерційні кошти для власного розвитку, щоб забезпечити безперервність оновлення знань як фундаментального чинника удосконалення навчально-методичного супроводу освітнього процесу.

Вагомою проблемою сьогодні є відсутність альтернативи залучення інших джерел фінансування у сферу освіти внаслідок її непривабливості як об'єкта інвестування. Як свідчать дані Державного комітету статистики України, вітчизняна освіта в середньому на 80% фінансується за рахунок державних коштів, на 19% – власних коштів громадян і тільки на 1% – за рахунок коштів бізнес-структур. Така структура відображає пасивну

участь приватного бізнесу у процесах підготовки висококваліфікованих фахівців через відсутність механізмів та інструментів взаємовигідної співпраці між бізнесом і сферою освіти, що є головною причиною відтворення в країні незатребуваних ринком праці професійних знань. Дуже важливу роль в цьому відношенні відіграє університетська автономія та академічна свобода у вищій школі, адже тільки у вільному академічному середовищі можуть створюватися нові, необхідні для розвитку суспільства прогресивні знання.

До факторів, що впливають на якісні характеристики освітньої галузі, належать також стан розвитку матеріально-технічної бази навчальних закладів. За даними статистики, у 2012р. рівень зносу основних засобів в освіті перевищував 60%, а на матеріально-технічне забезпечення навчальних закладів було спрямовано тільки 0,5% державних коштів із загальної суми інвестування. Така ситуація унеможливує навчити фахівця якісно моделювати управлінські процеси, пояснюючи технологію розробки раціональних бізнес-моделей та високоефективних інноваційних проектів “на пальцях”. Впровадження інноваційних освітніх технологій потребує залучення у навчальний процес значного арсеналу сучасних засобів навчання, що за своєю вартістю часто для ВНЗ є недосяжними для придбання за рахунок власних коштів. Тому уряду необхідно зосередити особливу увагу на існуючі принципи формування цієї бюджетної статті.

Факти нецільового використання бюджетних коштів в освіті, згідно зі звітами Рахункової палати України, свідчать про неефективність існуючої в країні системи державного фінансового планування і управління та непрозорість діючих фінансових механізмів в освітній галузі. Внаслідок цього, наприклад, у 2012р. Міністерством освіти і науки України не було забезпечено інтеграції статистичної звітності загальноосвітніх навчальних закладів в Єдину державну електронну базу з питань освіти, а високий показник рівня забезпечення цих навчальних закладів комп'ютерами (88%) не відповідав дійсності, оскільки 12% з них були несправними, а більше 44% – придбаними більше 5 років тому, тобто морально і технічно застарілими. Через відсутність ресурсних центрів із забезпечення дистанційної освіти на рівні загальноосвітніх навчальних закладів не розпочали свою діяльність освітні портали, електронні бібліотеки, бази даних та методики їх використання в навчальному процесі середньої школи. (Звіт Рахункової Палати України за 2012 рік, електронний ресурс). Усунення цієї проблеми вимагає посилення як державного фінансового, так і громадського контролю за використанням бюджетних коштів вищими інстанціями та запровадження електронної системи їх звітності з можливістю вільного доступу до неї зовнішніх користувачів.

Останнім часом, у зв'язку з погіршенням фінансової ситуації в країні, проблема недосконалого фінансового менеджменту в освіті ще більш ускладнилася тривалими затримками грошових виплат державним освітнім установам за захищеними статтями витрат внаслідок блокування Держказначейством рахунків місцевих бюджетів. Непрозорість бюджетного процесу, регіональна дискримінація основних розпорядників бюджетних коштів у черговості отримання цих коштів, існуюча практика фінансування дефіциту Державного бюджету за рахунок місцевих бюджетів зумовлюють затримку виплати за незахищеними статтями (комунальні та господарські видатки), внаслідок чого з'являється заборгованість ВНЗ перед комунальними та іншими господарськими службами. У підсумку це призводить до зростання обсягів непродуктивних витрат (штрафи, пені), що позбавляють навчальні заклади можливості підвищувати якість освітніх послуг.

Великий вплив на якість освіти має фактор науково-освітнього співробітництва вітчизняних навчальних закладів з іноземними організаціями, фондами, програмами, що сприяє прискоренню процесів оновлення та обміну знань. В Україні за останні 5 років спостерігається динаміка значного зростання (на 90,36%) показника підписаних міжнародних угод у сфері освіти в цілому (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка підписаних угод вищими навчальними закладами України III – IV рівня акредитації

Показники	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012
Кількість угод	2075	2703	2870	3344	3950
Кількість ВНЗ	110	113	118	124	132
Кількість країн	91	89	94	91	94

Джерело: Освіта України, 2012, с. 262.

Найбільша кількість угод міжнародного співробітництва у сфері освіти була підписана з Росією (870 / 22%), Польщею (605 / 15,4%), Німеччиною (305 / 7,7%), Білорусією (218 / 5,5%), Китаєм (175 / 4,4%), США (140 / 3,5%), Францією (128 / 3,3%), Болгарією (116 / 2,9%).

Важливо відзначити, що останнім часом практично дискредитувала себе існуюча в Україні система підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, яка формально продукує незатребувані знання і не має ефективного впливу на якість освіти. З метою її удосконалення необхідно впроваджувати в структуру ВНЗ діяльність корпоративних навчальних центрів з широким спектром спеціалізованих навчальних програм та вільним графіком відвідування занять. Для якості освітніх послуг важливим є принцип безперервності навчання педагогів, що зумовлює необхідність використання неформальних форм і

методів організації навчального процесу, вивчення передового педагогічного досвіду, як вітчизняного, так і іноземного, створення у містах “навчальних громад” за професійними інтересами.

В Україні неефективною залишається система управління якістю освіти, де відсутні чіткі розмежування повноважень між трьома рівнями освітньої ієрархії: органами державного управління освітою, державними установами, що забезпечують якість вищої освіти і науки (ВАК, ДАК, Державна інспекція навчальних закладів України, Український центр оцінювання якості освіти), і ВНЗ. Тому дуже часто, прийняті державою рішення щодо контролю якості освітніх послуг бувають не обґрунтованими, поспішними і не забезпечують об'єктивності їх оцінки. Надзвичайно важливим є забезпечення зв'язку ступеневої освіти України з Національною рамкою кваліфікацій та ECTS. Це дозволить, з одного боку, чітко визначити значимість освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти для вітчизняного ринку праці, а з іншого – забезпечити їх адекватність в європейському освітньому просторі.

Україна, за ознакою незалежності системи оцінювання якості вищої освіти і за рівнем міжнародної участі в зовнішньому забезпеченні якості вищої освіти, визнана Європейською комісією як країна, яка не відповідає європейським стандартам і рекомендаціям (The European Higher Education Area in 2012, електронний ресурс). Виходячи з цього, пріоритетами у вирішенні проблеми якості освітніх послуг в Україні мають стати: юридична автономія ВНЗ у вирішенні важливих питань фінансово-господарської діяльності, залучення роботодавців до організації навчально-методичного процесу, розробка і затвердження стандартів вищої освіти по кожній галузі освіти і науки, формування критеріїв компетентності випускників вищої школи, забезпечення місць для студентської практики, розвиток матеріальної бази, розвиток співпраці у сфері освіти, науки та інновацій, безперервне навчання викладацького складу.

Висновки. Таким чином, з метою вирішення проблем підвищення якості освітніх послуг в Україні необхідно: розширити юридичну автономію ліцензійних ВНЗ; трансформувати систему акредитації в інститут контролю якості освітніх послуг; створити сприятливі умови для мобільності студентів, які повинні мати можливість отримувати варіативну частину навчального матеріалу як у ВНЗ, так і за їх межами; удосконалити систему фінансування освітньої галузі шляхом залучення коштів приватних бізнес-структур; забезпечити впровадження Національної рамки кваліфікацій та її зв'язок з існуючими рівнями освіти; реформувати систему оплати праці, розробивши ефективні механізми стимулювання педагогічної діяльності та соціального захисту працівників сфери освіти; розвивати корпоративну освітню культуру на принци-

пах безперервного навчання учасників освітнього процесу.

Тільки впровадження комплексних заходів і нових підходів до вирішення існуючих проблем

дозволить створити умови для підвищення якості освітніх послуг, що сприятиме поліпшенню якості життя та добробуту населення країни.

Література

Європейський простір вищої освіти у 2012 році: Доповідь про здійснення Болонського процесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.

Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua>. **Звіт Рахункової Палати України за 2012 рік** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16742074/Zvit_2012.pdf

Освіта України – 2012: Інформаційно-аналітичний звіт про діяльність Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України у 2012 році / Уклад. О.А. Удод, К.М. Левківський, В.П. Погребняк, О.В. Дашковська, Д.Б. Панасевич, А.К. Солоденко – К. – 2013, 416с.

Товстиженко А. Україна не потрапила до двадцятки країн з найкращою освітою – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zn.ua/SOCIETY>.

Global Competitiveness Report (2008-2009, 2009-2010, 2010-2011, 2011-2012, 2012-2013, 2013-2014) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www3.weforum.org>.

References

Educational portal. – Retrieved from: <http://osvita.ua>. (in Ukrainian).

Education of Ukraine – 2012: Analytical Report on the activities of the Ministry of Education and Science, Youth and Sport of Ukraine in 2012 / Udod O.A., Levkovsky K.M., Pogrebnyak V.P., Dashkovska O.V., Panasevych D.B., Solodenko A.K. – Kyiv – 2013, 416 p. (in Ukrainian).

European Higher Education in 2012 : Report on the implementation of the Bologna process. – Retrieved from: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>. (in Ukrainian).

Global Competitiveness Report (2008-2009, 2009-2010, 2010-2011, 2011-2012, 2012-2013, 2013-2014) – Retrieved from: <http://www3.weforum.org>.

Report of the Accounting Chamber of Ukraine for 2012. – Retrieved from:

http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16742074/Zvit_2012.pdf. (in Ukrainian).

The official website of the State Statistics Committee of Ukraine [electronic resource]. – Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (in Ukrainian).

Tovstyzhenko, A. (2012). Ukraine has not got the twenty countries with the best education – Retrieved from: <http://zn.ua/SOCIETY>. (in Ukrainian).

Наталія Кузнецова

ОЦЕНКА ФАКТОРОВ, ВЛИЯЮЩИХ НА КАЧЕСТВО ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В УКРАИНЕ

В статье рассмотрены основные факторы, влияющие на качество образования в Украине, обосновано значение и характер влияния каждого из них; на основе управленческого подхода осуществлена оценка ключевых факторов, влияющих на качественную составляющую образовательных услуг с позиции функций организации, планирования, мотивации и контроля; предложены комплексные меры, способствующие повышению качественного уровня образования и требующие немедленного внедрения.

Ключевые слова: качественный уровень образования; пути реформирования; система образования Украины; студенческая и педагогическая мобильность; факторы влияния.

Nataliia Kuznetsova

EVALUATION OF THE FACTORS THAT INFLUENCE ON THE QUALITY OF EDUCATIONAL SERVICES IN UKRAINE

The article describes and identifies the key factors influencing on the quality of educational services rendering in Ukraine and the analytical evaluation has been given to them. The special attention has been focused on the external regulated factors, which have a direct impact on the dynamics of quality indicators in the educational system. There are several ones of them. First, it's organizational, it means it is doing through the mechanism of the scientific and educational cooperation and collaboration of science with education and business; second, it is a social one – through a system of wages and social payments for employees in the education; third, it is financial – through the mechanism of the state financial planning and management; fourth, it can be an evaluation through the mechanism of the quality control of rendering educational services; and finally, fifth, it is a motivational factor which can be run through a system of continuous, non-finishing education of the pedagogical staff.

To solve this problem of quality educational services rendering in Ukraine, the author has examined the possible ways of its solutions. They are mentioned below. Among them there is development of new forms of cooperation between education and business. Then we must say about improving the system of labor payment and social protection of employees in the educational field through the forming of the new approaches to the estimation of intellectual activity. The next one is the reforming of the educational system itself and the logistics of the educational establishments through the expansion of their legal autonomy and academic freedom. We must mention also improving of the system of quality management education through its institutional reform. The quality of the educational system is impossible also without the development of intra-corporate teaching environment and the bases of professional education continuing of the higher schools pedagogical personnel of professional education by creating the corporate training centers.

Keywords: quality of education; influence; system of education of Ukraine; the way of reform; student and teacher mobility.

Рецензенти:

Куклін О.В. – д. е. н., проф.

Бакланова М.Л. – к. пед. н.

Стаття надійшла до редакції: 17.04.2014

УДК 37:008

Maia Halytska

RESEARCH EDUCATION IN THE CONTEXT OF CULTURAL APPROACH

The article deals with the relationship of the concepts of “culture” and “education”. The author analyzes the views of local and foreign scientists who researched this issue. The author considers cultural approach as a conceptual basis for the modernization of educational content. We prove that the concept of cultural integrity bases of educational content based on the identity of education and culture, as reflected in the model of humanitarian, cultural and educational system.

Keywords: education; culture; cultural approach to education; cultural integrity of the foundations of education.

Introduction. Understanding the problems of education in the broad socio-cultural context is one of the most important tasks of our time. Modern scientists seeking to understand the meaning of major general cultural processes of globalization consider the problem of cultural, historical and socio-cultural perspectives, find cultural alternatives to this phenomenon. One of the urgent problems of modern pedagogy is to find model of educational content appropriate modern type of culture, corresponding to the new stage of civilization. In this case we have to develop theoretical foundations of holistic educational process in relation to categories such as content, methods and organization of learning. Solving these problems requires an appeal to the fundamental origins of the education, their consideration as the part of culture and a culture creative process.

In pedagogical sciences to the problems of modeling the content of higher education were devoted the local researchers' works, such as A.M. Aleksyuk, V.P. Andruschenko, E.S. Barbina, I.M. Bohdanova, Ye.V. Bondarevska, S.U. Honcharenko, V.S. Ilyin, M.S. Kahan, V.O. Ognevyuk, O.M. Piekhota, V.V. Slastyonin, S.O. Sysoieva and foreign researchers: Ya. Hayda, T. Levovytsky, E. Nikitorovych, A. Haydzitsa and others. Cultural education content model are studied by scien-

tists such as N.V. Bordovska, S.I. Hessen, I.A. Zyazyun, I.F. Isayev, I.Ya. Lerner, O.P. Rudnytska and others.

The aim. However, the presence of a large number of research papers did not provide full disclosure of the relationship of the concepts of culture and education. Therefore, the aim of this paper is discovering the concepts “culture” and “education”, considering as the basis of the cultural approach to education.

The main researches. So, we will analyze the concept “culture”. The analysis of the scientific sources indicates that there are many definitions of culture. Some scientists understand the culture as values of the spiritual life. Others, narrowing this concept, referred to culture only ideology that must serve the sphere of production. Some cultural studies find that today there are more than 500 definitions of the term “culture” (Gurevich P., 2005). This is due to the multifaceted phenomenon and wide use in specific disciplines.

Actually, the term “culture” is of Latin origin of colere – process, settle, grow, take care of something, a derivative of it – cultus (honoring). This “cult” – gods, ancestors, worship power, cult love others. Also colonus – colony, inhabited earth; agri cultura – cultivation of land, rear (Gurevich P., 2005).

Later M. Ciceron uses the word cultura metaphorically: in his view the main task of philosophy – culti-